

NORGES HØYESTERETT

Den 13. november 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-02152-A, (sak nr. 2009/744), sivil sak, anke over dom,

A

(advokat Tom Barth Hofstad – til prøve)

mot

Staten v/Utlendingsnemnda

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Christian Lund)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder spørsmålet om utvisning av utlending med bosettingstillatelse er uforholdsmessig etter utlendingsloven 24. juni 1988 nr. 64 § 30 tredje ledd.
- (2) A er født 24. august 1980 og er --- statsborger. Han kom til Norge sammen med sin far i 1994. Ved ankomsten var han nesten 14 år gammel. Formålet med reisen til Norge var å besøke As tre storebrødre som var kommet hit som overføringsflyktninger fra X tre år tidligere. Etter noen uker forsvant faren, og A ble overlatt til sin eldste bror. Brødrene var da mellom 23 og 19 år gamle.
- (3) I september 1994 søkte A asyl i Norge. Han fikk avslag på asylsøknaden, men ble innvilget oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 8 annet ledd jf. utlendingsforskriften § 21 annet ledd. Oppholdstillatelsen ble fornyet inntil han i mai 1998 fikk innvilget bosettingstillatelse.
- (4) Det fremgår av tingrettens dom at A bodde sammen med en av storebrødrene, først ett år i Y, så ett år på Z og fra 1997 i Æ. Den første tiden i Æ bodde han sammen med broren i en Røde Kors-leilighet. Deretter ble han plassert i en -- familie på Ø. Han gikk på Ø ungdomsskole og senere Æ katedralskole – og har opplyst at han fikk en god eksamen.

(5) A er en meget habil danser og har vært tilknyttet en kommunalt støttet dansegruppe. Han har arbeidet som danseinstruktør og ungdomsarbeider i et kommunalt ungdomskulturhus.

(6) Av Borgarting lagmannsretts dom av 20. april 2009, som omhandler gyldigheten av et utvisningsvedtak mot As yngste storebror, fremgår det følgende om As familie i Å:

”I 1994 kom faren sammen med sin fjerde sønn, -, født i 1980. Faren hadde også et lengre opphold her i landet i 2002-2003, men bor i Å der han har inngått nytt ekteskap og har flere barn. Det er videre opplyst at A skal ha flere tanter og en onkel som er bosatt i Å. De to brødrene som han kom sammen med i 1991, er fortsatt bosatt i Norge og begge har fått norsk statsborgerskap.”

(7) I november 2003 dømte Oslo tingrett A til fengsel i 90 dager. I Borgarting lagmannsretts dom av april 2005 ble han på nytt straffedømt, denne gangen til fengsel i to år.

(8) Den 8. mai 2006 fattet Utlendingsdirektoratet vedtak om utvisning av A. Vedtaket ble påklaget til Utlendingsnemnda 18. mai 2006 som den 30. januar 2008 delvis tok klagen til følge ved at utvisningen ble gjort tidsbegrenset til fem år.

(9) A reiste søksmål om gyldigheten av Utlendingsnemndas vedtak. Oslo tingrett avsa dom 8 juli 2008 med følgende domsslutning:

- ”1. Utlendingsnemndas vedtak av 30. januar 2008 kjennes ugyldig.**
- 2. Staten v/Utlendingsnemnda dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale til A saksomkostninger med 30 000 – trettitusen – kroner med tillegg av mva.**
- 3. Begjæring om midlertidig forføyning tas ikke til følge.**
- 4. A dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale til Staten v/Utlendingsnemnda saksomkostninger med 3750 – tretusensyv hundreogfemti – kroner.”**

(10) Staten anket til Borgarting lagmannsrett, som avsa dom 23. februar 2009 med følgende domsslutning:

- ”1. Staten v/Utlendingsnemnda frifinnes.**
- 2. Hver av partene bærer sine egne omkostninger for tingretten og lagmannsretten.”**

(11) A har anket til Høyesterett over rettsanvendelsen. Saken står stort sett i samme stilling som for lagmannsretten.

(12) Den ankende part – A – har i korthet gjort gjeldende:

(13) Lagmannsretten tar feil når det legges til grunn at det er forholdsmessig å utvise ham.

(14) Det er lagt for liten vekt på hans unge alder da han kom til Norge og hans lange botid.

(15) A har ikke fått den omsorgen fra norske myndigheter som han burde ha hatt. I Ot.prp. nr. 51 (2003–2004) heter det at ”det norske samfunn [må] ta et større ansvar for den

kriminelle løpebane når utlendingen har hatt sin barndom i Norge”. Dette må særlig gjelde når barnevernet ikke har oppfylt sine forpliktelser.

- (16) Det er også lagt for liten vekt på hans manglende tilknytning til Å. Han har minimal tilknytning til hjemlandet. Det har ikke vært kontakt mellom ham og faren på lang tid ettersom faren ikke aksepterer hans levesett. Han vil ikke kunne bruke sin utdanning og sitt yrke innen dans og musikk i Å.
- (17) I tillegg pekes det på at A har fått gode skussmål fra alle som har hatt med ham å gjøre under og etter soningen. Han har vist god oppførsel og har fått seg utdanning og jobb, er velintegrert i det norske samfunnet og har lagt den kriminelle løpebanen bak seg.
- (18) A har nedlagt følgende påstand:
- ”1) **Utlendingsnemndas vedtak av 30. januar 2008 i sak vedr. utvisning av A, f. 24.08.1980 er ugyldig.**
 - 2) **A, f. 24.08.1980 tilkjennes sakens omkostninger for tingrett, lagmannsrett og Norges Høyesterett, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer etter vedlagt omkostningsoppgave.”**
- (19) Ankemotparten – *Staten ved Utlendingsnemnda* – har i korthet gjort gjeldende:
- (20) De straffbare forholdene A er dømt for er av svært alvorlig karakter, og det skal da svært mye til for at utvisning er uforholdsmessig. Alvoret av vold i nære relasjoner har vært fremhevet av lovgiveren en rekke ganger, både i straffesammenheng og i tilknytning til utlendingsloven.
- (21) Utlendingens alder ved ankomst til Norge har stor vekt i forholdsmessighetsvurderingen, men er ikke avgjørende hvis det straffbare forholdet er alvorlig nok. Uansett var ikke A så ung da han kom til Norge at dette momentet blir avgjørende i denne saken.
- (22) Hans øvrige tilknytning til Norge er ikke så sterk at det er til hinder for utvisning. Tilsvarende er hans tilknytning til Å, etter å ha hatt oppveksten der frem til han var nesten 14 år, ikke så svak at det forhindrer utvisning.
- (23) Staten ved Utlendingsnemnda har nedlagt følgende påstand:
- ”1. **Anken forkastes.**
 2. **Staten v/Utlendingsnemnda tilkjennes sakens omkostninger for Høyesterett.”**
- (24) *Jeg er kommet til* at anken må forkastes.
- (25) Det følger av Rt. 2000 side 591 og senere høyesterettspraksis at domstolen har full prøvelsesrett ved vurderingen av forholdsmessigheten etter utlendingsloven § 30 tredje ledd.
- (26) Etter utlendingsloven av 1988 § 30 annet ledd bokstav b kan en utlending med bosettingstillatelse utvises:

”når utlendingen har sonet eller er ilagt straff for forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer, og dette er skjedd for mindre enn fem år siden i utlandet eller for mindre enn ett år siden her i riket.”

- (27) Partene er enige om at grunnvilkårene for utvisning i denne bestemmelsen er oppfylt. Det omtvistede spørsmålet er om utvisning i fem år er uforholdsmessig etter utlendingsloven § 30 tredje ledd som lyder:

”Utvisning etter annet ledd bokstav b eller c besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene.”

- (28) Partene er også enige om at hensynet til familiemedlemmer ikke er aktuelt i denne saken. A giftet seg i 2007 etter at Utlendingsdirektoratet i 2006 hadde fattet vedtak om utvisning. Ekteskap som er inngått etter at det er gitt varsel om utvisningsvedtak vil normalt ikke tillegges betydning i forholdsmessighetsvurderingen, se for eksempel Rt. 2009 side 546 avsnitt 35.
- (29) Forholdsmessighetsvurderingen vil i første rekke bero på As tilknytning til Norge på den ene side, veid mot alvorret i de straffbare forholdene han er dømt for.
- (30) Jeg vil først se nærmere på *de straffbare forholdene* som har ledet til utvisningen.
- (31) Som nevnt ble A i november 2003 dømt til fengsel i 90 dager for flere forhold som hadde funnet sted i perioden mars til oktober 2003. Det mest graverende forholdet bestod i at A på et utested i Æ slo knyttneven i ansiktet på B som kom til stedet i følge med en tidligere kjæreste av A. B fikk slått ut en fortann og en tann ble slått inn 0,5 cm. Både B og A ble bedt om å forlate stedet, og ute på gaten gikk A uten forvarsel løs på B igjen. B ble skallet i hodet av A, og da B falt i bakken, fortsatte A å sparke og slå ham.
- (32) I august 2004 ble han på nytt dømt i tingretten for forhold begått i perioden sommeren 2002 til juni 2004. Tingrettens dom ble anket, og i Borgarting lagmannsretts dom av 28. april 2005 ble han dømt til en straff av fengsel i to år. De alvorligste forholdene var vold og trusler mot hans tidligere kjæreste, og at han hadde truet et av vitnene i straffesaken i forbindelse med legemsbeskadigelsen av B til å endre forklaring, jf. straffeloven § 132 a.
- (33) Det sistnevnte forholdet, som står sentralt i utvisningssaken, er beskrevet slik i lagmannsrettens dom av 28. april 2005:

”Tiltalte ble ved en tidligere dom avsagt av Oslo tingrett 13. november 2003, domfelt for bl.a. overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ, legemsbeskadigelse, ved at han hadde slått og sparket B. En av B’ bekjente, C, avga i den forbindelse vitneforklaring for tingretten. Lørdag 22. november samme år, befant C seg på utestedet XX i Æ. Der var også tiltalte sammen med noen venner, og tiltalte tok ut på kvelden kontakt med C. Tiltalte truet C med at han ville ’ta ham’, hvis han ikke endret den forklaringen han hadde gitt i straffesaken. C, som ble alvorlig redd, fikk senere hjelp av en dørvakt til å komme seg ut bakveien. Han oppsøkte umiddelbart politiet og fortalte om det som var skjedd. Av frykt for represalier fra tiltalte valgte han likevel å ikke anmelde forholdet, og to dager senere oppsøkte han tiltaltes forsvarer og endret sin forklaring i tiltaltes favør.”

- (34) For så vidt gjelder volden og truslene mot kjæresten er forholdet i hovedsak beskrevet slik av lagmannsretten:

”I det året de holdt sammen, fra 2003 til 2004, utsatte han henne for jevnlig vold i form av slag, spark og lignende. Særlig alvorlig er imidlertid hendelsen i mai 2004, da han tok seg inn i leiligheten hennes, overfalt henne og holdt henne fast over en periode på flere timer mens han klippet av henne håret. Slik dette forholdet er opplyst, er det lagmannsrettens oppfatning at det dreide seg om regulær mishandling over lengre tid, og at fornærmede denne natten også alvorlig fryktet for sitt liv. Denne hendelsen, og de trusler både hun og hennes familie, særlig moren, har vært utsatt for, har påført henne en vedvarende angst og frykt. Hennes livskvalitet er nå vesentlig forringet. Hun bor på sperret adresse, og hun kan aldri være alene. Hennes mor passer på henne hele døgnet, også når hun er på jobb. Med jevne mellomrom bytter de adresse, av frykt for at tiltalte likevel skal finne frem til dem. Hun har ikke lenger noe sosialt liv, idet hun sjeldent våger å gå ut med venner, og hun har begrenset omgangskretsen til den nærmeste familie, bl.a. av frykt for at hennes venner kan bli utsatt for represalier fra tiltaltes side. Hun nærer en daglig frykt for at tiltalte skal oppsøke henne og gjøre alvor av jevnlig fremsatte trusler. Frykten er forsterket ved at hun fra tid til annen har støtt på tiltalte, og hun oppfatter det slik at dette ikke er tilfeldig, til tross for at han er ilagt bvesøksforbud. Hun oppfatter både seg selv og moren som truet på livet, og begge har forklart i retten at de vurderer å flytte til utlandet, i håp om etter hvert å kunne leve et tilnærmet normalt liv. Begge har fått voldsalarm, men den fungerer slik at de ikke føler noen særlig trygghet.”

- (35) Begge straffedommene dreier seg med andre ord om alvorlige forhold. Når det gjelder volden og truslene mot kjæresten – som det er opplyst at han også var samboer med en meget kort periode – har dette preg av vold i nære relasjoner. Det har de senere årene vært økende kunnskap og oppmerksomhet om konsekvensen av skadevirkningene av denne typen vold, se f. eks. Rt. 2004 side 844. Den nye kunnskapen har medført at denne typen vold vurderes som alvorligere enn tidligere, noe som også har gitt seg utslag i skjerpelse av straffene for vold i nære relasjoner. Dette er reflektert i lagmannsrettens straffeutmåling.
- (36) Forebygging og beskyttelse mot vold har også stått sentralt ved endringer av utlendingsloven de senere årene. Dette fremgår blant annet av Ot.prp. nr. 51 (2003–2004) side 6 og 9. Denne typen kriminalitet anses som alvorlig i utlendingslovsammenheng.
- (37) Ved alvorlig kriminalitet skal det mye til før utvisning blir ansett som et uforholdsmessig tiltak, jf. Rt. 2009 side 546 avsnitt 30 med henvisning til Rt. 2007 side 667 avsnitt 34. Dette er utgangspunktet for vurderingen også i denne saken.
- (38) Jeg går så over til å se på spørsmålet om betydningen av *As tilknytning til Norge og hjemlandet*.
- (39) Lav alder ved ankomst til Norge og botiden her er to forhold som er tillagt stor vekt i forholdsmessighetsvurderingen. I Ot.prp. nr. 51 (2003–2004) side 24, som jeg oppfatter som en beskrivelse av gjeldende rett, heter det for eksempel:

”I saker der utlendingen har bodd lenge i Norge og i tillegg kom til landet som barn, kreves det svært mye av det straffbare forholdet før utledingsmyndighetene reagerer med utvisning. En av grunnene til dette er blant annet at det norske samfunn må ta et større ansvar for den kriminelle løpebane når utlendingen har hatt sin barndom i Norge.”

(40) As sak faller etter min mening i ytterkant av uttalelsen. For det første var han ikke så ung da han kom til Norge at han kan sies å ha hatt sin ”barndom” i Norge. Dernest er det grunn til å tro at uttalelsen om samfunnets ansvar i første rekke sikter til ansvar for ungdomskriminalitet. Staten har anført at etter hvert som utlendingen blir eldre, må det forventes at man i større grad er ansvarlig for – og i større grad kan bebreides for – egne straffbare handlinger. Det er jeg enig i. A var mellom 22 og 24 år gammel da de straffbare forholdene han er dømt for ble begått, og hans straffbare handlinger kan ikke karakteriseres som ungdomskriminalitet.

(41) I Rt. 2005 side 238 er betydningen av ung alder ved ankomst til Norge vurdert. Etter å ha sitert det samme avsnittet fra Ot.prp. nr. 51 (2003–2004) side 24 som jeg har sitert tidligere, uttaler førstvoterende i avsnitt 32 følgende:

”Lest i sammenheng oppfatter jeg uttalelsen i forarbeidene som en beskrivelse av hvilke momenter som blir vektlagt i praksis, og ikke som et uttrykk for noe ønske om å endre utgangspunktet om at det ved meget alvorlig kriminalitet skal svært mye til for at utvisning er uforholdsmessig. Men samtidig underbygger uttalelsen at alder ved ankomst er et sentralt moment ved forholdsmessighetsvurderingen.

Noen absolutt aldersgrense kan heller ikke utledes av høyesterettspraksis, forvaltningspraksis eller praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol. (...)

Ung alder ved ankomst til Norge er etter dette ikke noe absolutt hinder for utvisning, men er et sentralt moment ved den sammensatte vurderingen av om utvisning er et uforholdsmessig tiltak.”

(42) Av forarbeidene til den nye utlendingsloven av 15. mai 2008 nr. 35 fremgår det at gjeldende praksis på dette punktet videreføres i den nye loven, jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) side 293:

”Departementet er enig med de høringsinstansene som har påpekt at det norske samfunn må ta ansvar for personer som begår kriminelle handlinger etter at de har hatt sin oppvekst her. Dersom utlendingen har vokst opp i Norge og har hatt flere års uavbrutt opphold i riket, skal det derfor som den klare hovedregel anses som uforholdsmessig å utvise, i tråd med dagens rettspraksis. På den annen side mener departementet at det ikke bør gjelde noe absolutt vern som gjør det umulig å utvise i helt spesielle situasjoner. Dersom utlendingen har begått svært alvorlige straffbare forhold, eller dersom forholdene gjelder utvisning på grunn av hensynet til grunnleggende nasjonale interesser, skal det således likevel være mulig å utvise.

I saker hvor utlendingen har bevart en sterk tilknytning til hjemlandet gjennom eksempelvis langvarige opphold, familie, skolegang, språk, kultur mv., svekker dette betydningen av at utlendingen opprinnelig kom til Norge som barn og senere har hatt oppholdstillatelse her. Dette bør det kunne tas hensyn til når det vurderes om utvisning vil være et uforholdsmessig tiltak. Praksis viser at det forekommer saker hvor vedtak om utvisning ikke har blitt ansett som et uforholdsmessig tiltak selv om utlendingen kom til Norge i ung alder. Dersom man i et tilfelle hvor utlendingen har beholdt en sterk tilknytning til hjemlandet skulle være forhindret fra å vurdere utvisning, ville det stride mot den alminnelige rettsfølelse og svekke tilliten til innvandringspolitikken.”

(43) Av dette kan man slutte at jo yngre utlendingen er ved ankomst til Norge, jo større vekt skal alderen ha. Samtidig er det rom for å legge vekt på hvilken tilknytning utlendingen har beholdt til hjemlandet.

- (44) For så vidt gjelder *den konkrete forholdsmessighetsvurderingen*, kom som nevnt A til Norge rett før han fylte 14 år. Han har bare vært i Å én gang siden, i forbindelse med bestemorens begravelse. Han har med andre ord hatt hele sin ungdomstid og voksne liv i Norge. Samlet botid i Norge i dag er 15 år, men med fradag av soningstiden og tiden som har gått etter Utlendingsdirektoratets utvisningsvedtak, er botiden ca. 10 år.
- (45) I tillegg til botiden legger jeg, ved vurderingen av As tilknytning til Norge, også vekt på at han har to brødre i Norge, som han er knyttet til. Som nevnt giftet A seg i september 2007 og i lagmannsrettens dom er det opplyst at ektefellen bor i YY. I lagmannsrettsdommen om gyldigheten av utvisningsvedtaket mot As bror, fremgår det at A i vår var bosatt i YY. I prosedyren for Høyesterett ble det ikke avklart hvor A nå bor, og på grunn av uklarhetene ser jeg bort fra disse opplysningene.
- (46) På bakgrunn av As alder ved ankomst til Norge, hans lange botid, hans familiære tilknytning og hans utdanning og yrkesbakgrunn, er det grunn til å tro at A har en sterk kulturell og sosial tilhørighet til Norge, og at det vil være belastende for ham å reetablere seg i Å. Samtidig er det grunn til å anta at han også har tilknytning til Å, etter å ha bodd der til han var nesten 14 år. Hans tilfelle ligger som tidligere nevnt i ytterkanten av den gruppen hvor "den klare hovedregelen [er at det] anses som uforholdsmessig å utvise", jf. Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) side 293. Når man på denne bakgrunn tar den alvorlige kriminaliteten i betraktning, har jeg kommet til at vedtaket om utvisning for fem år ikke er uforholdsmessig.
- (47) Dette er etter min mening også i tråd med Høyesteretts praksis på området. Rt. 2005 side 238 dreiet seg om utvisning av en vietnameser som kom til Norge som kvoteflyktning 12 år og 10 måneder gammel. Han hadde imidlertid forlatt hjemlandet da han var 9 år, og hans tilknytning til hjemlandet var derfor svakere enn om han hadde kommet direkte til Norge som 12-13 åring. Voldshandlingene han var dømt for var alvorlige og knyttet seg blant annet til medvirkning i den såkalte Æ-saken. Han var meget ung da kriminaliteten ble begått, dels under 18 år, og i Æ-saken 18 år. Det ble også lagt vekt på at han var kommet som kvoteflyktning med vanskelige opplevelser bak seg, at han fikk store psykiske og sosiale problemer, og at han ikke hadde fått den hjelpen han hadde krav på i Norge. Likevel kom Høyesterett under dissens (3-2) til at utvisningsvedtaket ikke var uforholdsmessig. Saken ble forsøkt brakt inn for Den europeiske menneskerettsdomstol, men ble avvist som åpenbart grunnløs.
- (48) Sammenlignet med vår sak var A noe eldre da han kom til Norge, og han har presumptivt en sterkere tilknytning til hjemlandet. De straffbare forholdene var muligens noe grovere i 2005-dommen, men også As kriminalitet er alvorlig. Dessuten var A voksen da handlingene ble begått. Det har vært anført at også A har vært sviktet av norske myndigheter ved at han ble overlatt til sine brødre. Forholdet nevnes i lagmannsrettens dom, men uten at dette ser ut til å ha vært tillagt stor vekt. Bevisførselen i Høyesterett gir heller ikke grunnlag for å tillegge dette forholdet særlig vekt. Totalt sett kan jeg ikke se at dommen fra 2005 tilsier at utvisningsvedtaket mot A er uforholdsmessig.
- (49) Rt. 2009 side 546 dreier seg om utvisning av en chilener som kom til Norge ni år gammel og som hadde bodd i Norge i 12 år da utvisningsvedtaket ble fattet. Han ble dømt for grovt ran til fengsel i to år og fem måneder. Han var også tidligere dømt for meget alvorlige volds- og narkotikaforbrytelser. Tilknytningen til hjemlandet var svært begrenset, og Høyesterett kom til at utvisningsvedtaket var uforholdsmessig.

- (50) I sammenligning med vår sak er det særlig aldersforskjellen ved ankomst til Norge som skiller sakene. Det er stor forskjell på tilknytningen til hjemlandet ved skolegang, språk, venner og kultur om man kommer til Norge som niåring eller nesten 14-åring. De straffbare handlingene chileneren hadde begått kan ikke anses som mye alvorligere enn i vår sak. Heller ikke denne saken tilsier derfor at det er uforholdsmessig når A blir utvist fra Norge for fem år.
- (51) Jeg nevner også at det er opplyst at A ikke er utvist fra Schengen-området, uten at jeg finner grunn til å tillegge det særlig vekt da det ikke for Høyesterett er gjort rede for hvilke konsekvenser det har for As mulighet til å bo i de øvrige Schengen-landene.
- (52) Anken har ikke ført frem. Jeg finner likevel at sakskostnader for Høyesterett ikke bør tilkjennes, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav c).
- (53) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

Sakskostnader tilkjennes ikke.

- (54) Dommer **Matningsdal:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (55) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (56) Kst. dommer **Sverdrup:** Likeså.
- (57) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (58) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Sakskostnader tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekrefte: